

FITOSANITARNA UPRAVA RS

Einspielerjeva 6, 1000 Ljubljana, Slovenija
Telefon: 01 309 4379 Telefaks: 01 3094 335
e-mail: FURS.MKGP@gov.si

Številka: 327-01-254/04-2

Datum: 20. julij 2004

Fitosanitarni nadzor cistotvornih ogorčic (*Globodera* spp.) v Sloveniji

Krompirjeva ogorčica (*Globodera rostochiensis* Woll.) je nevaren karantenski škodljivi organizem (seznam I.A.II direktive 2000/29/ES), ki je razširjen v najmanj 50 državah, med njimi sta splošno okuženi sosednja Avstrija in Italija, precej okuženih območij pa imajo tudi Madžarska, Francija, Nemčija, Nizozemska in druge. Ogorčice so se iz Evrope razširile skoraj po vsem svetu, kjer pridelujejo krompir, v glavnem s semenskim krompirjem. **Nevarnost širjenja krompirjevih ogorčic je neposredno povezana s čistostjo semenskega krompirja oziroma s količino zemlje, ki se drži gomoljev in vsebuje ciste.** Okoli 0,5 mm velike ciste so lahko prilepljene tudi neposredno na očesa gomoljev oziroma druge neravnine (brazde), ki se nahajajo na površini gomolja.

Rumena krompirjeva ogorčica je bila v Sloveniji prvič najdena leta 1971 (KIS-dr. Hržič v Dobravi pri Dravogradu, potrjeno v Beltsvillu v ZDA - Golden). Leta 1975 je bila krompirjeva ogorčica (dve cisti) v okolici Dravograda ponovno najdena, kar potrjuje omejeno navzočnost tega škodljivca pri nas. Od leta 1980 je Kmetijski inštitut Slovenije izvajal sistematično spremljanje razširjenosti cistotvornih ogorčic v Sloveniji, vsa leta pa se je izvajal fitosanitarni nadzor, še posebej pri pridelavi semenskega krompirja.

V skladu z direktivo EU (69/465/EEC) je bila sprejeta **Odredba** o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje krompirjevega raka (*Synchytrium endobioticum* (Schilb.) Perc.) in krompirjevih ogorčic (*Globodera rostochiensis* Woll. in *Globodera pallida* Stone) (Ur.l. RS, št. 51/98). Na podlagi **Zakona** o zdravstvenem varstvu rastlin (Ur.l. RS, št. 45/01) in odredbe se je izvajalo sistematično ugotavljanje navzočnosti v nasadih semenskega krompirja, drevesnicah in drugod ter fitosanitarni ukrepi.

16. marca 2000 smo v Sloveniji uradno zabeležili najdbo rumene krompirjeve ogorčice (*Globodera rostochiensis* Woll.) in sicer v okviru sistematičnega nadzora njiv, ki so v kolobarju pod peso ali krompirjem (nosilec KIS-dr. Gregor Urek). Determinacijo cist *G. rostochiensis* v nasadu semenskega krompirja (sorta sante, nizozemsko poreklo, njiva v Libeličah) je potrdil tudi dr. Karssen, Wageningen NL. Okoli 18 ton semenskega krompirja Kmetijske zadruge Dravograd je bilo uničenega. Naslednja najdba je bila 2001 v mrežniku za introdukcijo sort v Šenčurju.

Okužba se širi predvsem s pasivnim prenosom ogorčic:

- okužen semenski material (necertificirano seme krompirja),
- vnos okužene zemlje z okuženega na neokuženo območje, kadar se zemlja drži traktorskih koles, obuval, nog živali
- vnos okuženih gomoljastih ali korenastih rastlin iz okuženih na neokužena območja, vnos kakršnegakoli sadilnega materiala, ali rastlinskega materiala (podzemni deli), ki ga uporabljamo za prehrano živali,
- odtekanje vode iz okuženih površin na neokužene,
- veter, ki prenaša ciste skupaj z drugimi prašnatimi delci zemlje.

Širjenje okužbe omejimo, kadar preprečimo prenos zemlje s cistami in na okuženi njivi več let ne gojimo gostiteljskih rastlin iz družine Solanaceae (krompir, paradižnik, jajčevac in številne samonikle vrste). V ugodnih okoljskih razmerah lahko gostiteljske rastline stimulirajo celo 80% izleganje ličink.

Okužbo s cistotvornimi ogorčicami težko zaznamo, saj je populacija ogorčic izven samih žarišč velikokrat pod mejo detekcije. Ogorčica rabi vrstenje najmanj petih gostiteljskih rastlin preden se toliko namnoži, da simptome opazimo. Tako lahko od okužbe same preteče več let, preden odkrijemo prizadete rastline. Krompirjeve ogorčice vplivajo na zmanjšanje velikosti koreninskega sistema, rastline trpijo pomanjkanje hranil in vode, posledica česar so manjše celice in izgube pridelka. Pri občutljivih sortah krompirja pridelka tako rekoč ni.

Ker je bila Slovenija do sedaj praktično neokužena s krompirjevimi ogorčicami, je potrebno širjenje okužbe takoj omejiti in s tem v prihodnosti zagotoviti domačo pridelavo semenskega in jedilnega krompirja.

Navedeni ukrepi so začasni in jih je nujno izvajati v letu 2004, oziroma vse do tedaj, ko bodo znana nova dejstva o navzočnosti ogorčice *Globodera rostochiensis* (Woll.). **Pridelava semenskega krompirja na sosednjih območjih ni prepovedana, je pa ogrožena.** Fitosanitarna inšpekcija in Kmetijski inštitut Slovenije bosta še intenzivneje izvajala preglede krompirja in sistematično vzorčenje zemlje ter ustrezno ukrepala.

FITOSANITARNA UPRAVA RS
Sektor za zdravstveno varstvo rastlin